

*„У нашу визију
 модерног Ниша
 уграђена је и она
 ширина којом је
 у својем времену
 зрачио један
 напредан царски град.
 Нама тек предстоји
 духовни напор
 да га до краја
 откријемо и заволимо.“*
 академик
 Дејан Медаковић

Обележавајући дане св. цара Константина и царице Јелене, град Ниш и Универзитет у Нишу као суорганизатор, су осми пут под кровом нишког Универзитета окупили истакнуте византолеге из наше земље и иностранства. Радна група Научног одбора (градски већник Миодраг Радовић, мр Миша Ракоција, др Франц Цурк, др Хранислав Анђелковић, Милица Тодоровић, Марица Максимовић, др Горан Максимовић, др Димостенис Стратигопулос, мр Ирена Љубомировић, мр Момир Васов, Елена Васић Петровић, Ана Мишић), успели су да квалитетно организују и осмисле симпозијум, одштапају зборник радова и

*„In our vision of modern Niš
 is also installed
 That kind of width by which,
 In its own time, radiated one
 Developed imperial city.
 We are yet to experience
 spiritual effort
 To fully discover and start
 loving it.“*
 Academician
 Dejan Medaković

Celebrating the days of St. Emperor Constantine and the Empress Helen, the city of Niš and University in Niš, as its co-organizer, have for the seventh time, under the roof of the University of Niš, has gathered together distinguished Byzantinists both from our country and abroad. Working Group of the Scientific Board (city council member Miodrag Radović, M.A. Miša Rakocija, Ph.D Franc Curk, Ph.D Hranislav Anđelković, Milica Todorović, Marica Maksimović, Ph.D Goran Maksimović, Ph.D Dimostenis Stratigopoulos, M.A. Irena Ljubomirović, M.A. Momir Vasov, Elena Vasić Petrović, Ana Mišić), succeeded in designing and organizing at high quality level this symposium, print the Collection of Works and create its electronic version, which

Сл. 1 Владика нишки, сада Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј и академик Дејан Медаковић председник САНУ, Отварање симпозијума Ниш и Византија I, сала Универзитета у Нишу, 3. јун 2002.

Fig. 1 The Bishop of Niš, presently His Holiness Serbian Patriarch Irinej and academician Dejan Medaković president of SANU, opening of the symposium “Niš and Byzantine I”, the University hall in Niš, 3 June, 2002 year

начине њеву електронску верзију која се у целости налази на сајту симпозијума „Ниш и Византија“ (<http://www.ni.rs/byzantium>). Од значаја за реализацију симпозијума је помоћ градске општина Медијана на челу са председником г. Драгославом Ћирковићем.

Ове године међународни научни скуп „Ниш и Византија VIII“ био је, не случајно, у знаку сећања на недавно преминулог академика Дејана Медаковића. Када је, сада већ далеке 2002. године, писац ових редова чинио напоре да се по први пут у Нишу

is fully posted on the Symposium website “Niš and Byzantium“ (<http://www.ni.rs/byzantium>). Significant for realization of this Symposium was support of the city municipality of Medijana headed by the President, Mr. Dragoslav Ćirković.

This year, the International Scientific Conference “Niš and Byzantium VIII” was, not by chance, devoted to the memory of recently deceased academician Dejan Medaković. When in, now already distant, year 2002, the author of these lines was putting his efforts into gathering together distinguished

окупе истакнути византолози наше земље и иностранства, када је била неопходна подршка да би се реализовала, за многе, тада ентузијастичка намера, историчар уметности академик Дејан Медаковић је саслушао изложени концепт будућег научног скупа под називом „Ниш и Византија“ и, верујући у носиоца идеје његовог покретања, без двоумљења, сигурним гласом који обавезује, прихватио позив да дође у Ниш.

Академик Медаковић, тада председник САНУ, визионарски је сагледао значај идеје коју у себи носи симпозиум Ниш и Византија, и на самом почетку, са пуним поверењем, када су многи били сумњичави, је подржао концепт окупљања истакнутих византолога у Нишу. Верујући у будућност научног скупа Ниш и Византија, отворио је први скуп. Ми смо му на томе захвални.

Ауторитет проф. Медаковића стајао је иза Организационог одбора, док је његово присуство у редакцији Зборника радова била гаранција високом научном нивоу Зборника радова.

Речи академика Дејана Медаковића са отварања скупа биле су идејне смернице које су све ове године организатору служиле као водиле. Том приликом, указавши на значај историјско-уметничког наслеђа Ниша, неопходност његовог откривања и изучавања у оквиру византијског света и савременог историјског тренутка, професор Медаковић је рекао:

“А сада, дозволите ми да кажем неколико речи о вашем научном скупу “Ниш и Византија”. Ван сваке је сумње да је тематика овог скупа добро изабрана, као

Byzantinists from our country and abroad, for the first time in Niš, when support was needed for the purpose of realizing, at that time and for many people, an enthusiastic intention, an art historian and academician Dejan Medaković listened to the presented concept of the future scientific conference named “Niš and Byzantium“ and, having believed in the carrier of its initiation idea, without any hesitation, with confident and obliging voice, he accepted the invitation to come to Niš.

Academician Medaković, at that time the president of SANU, was able to visionary recognize importance of the idea comprised in “Niš and Byzantium“ symposium, and at the very beginning, with full confidence, when many other people were suspicious, he supported the concept of gathering distinguished Byzantists here in Niš. Believing that scientific symposium “Niš and Byzantium“ has its future, he opened the first symposium. We express our thankfulness to him for having done so.

Professor Medaković’s authority stood behind the Organizational Board, while his presence in editorial office of the Collection of Works was a warranty of the high scholarly level of the Collection of Works.

Words of academician Dejan Medaković pronounced at the opening of symposium were conceptual guidelines that for all of these years the organizer followed as a guiding principle. On that occasion, pointing out the importance of historical and artistic heritage of Niš, the necessity of discovering and studying them

и намера да овакви састанци прерасту у редовне. Тиме ће се одати признање и самој тематици која обухвата свевидове политичког и духовног живота не само града Ниша, већ и читаве регије. И још нешто. Ако се овој манифестацији осигура континуирано деловање, јавља се озбиљна могућност да се бар донекле надокнаде дуге деценије дисконтинуитета, заборава, па и потпуног одбацавања свог властитог корена. Мирне савести можемо рећи да се наша археолошка наука, у односу на праисторију, са мањом снагом усмерила ка проучавању античког света, понашајући се као да ми нисмо његови легитимни наследници. Тек у новије време појављују се велика открића из света антике, Фелих Ромулиана, налази из Сирмијума, Костолца, Царичиног Града, Шаренграда и Медијане, а већ до сада познати резултати мењају утисак о некаквој провинцијској уметности, никлој ван токова великих збивања далеке метрополе. С правом се може очекивати да ће се у нашој свести коначно уврежати мисао да смо на нашем подручју имали два царска града, Ниш и Митровицу, а на широм подручју некадашње државе чак две царске палате: Фелих Ромулиану и Диоклецијанову палату у Сплиту. Чињеница да је цар Константин рођен у Нишу не може избећи пажњу ранохришћанских историчара, о чему сведоче и у Нишу откривене гробнице IV века, несумњиво сведочанство и о другим археолошким могућностима. Скуп који ће научно утврдити и све оне древне споне којима је овај савремени и напредани град повезан са оним из антике, може само да допринесе и

within the framework of the Byzantine world and the contemporary historical moment, professor Medaković said:

“And now, please allow me to say few words about your scientific symposium “Niš and Byzantium”. It is out of any doubts that the subject matter of this symposium has been well selected, as well as the intention of making these meetings become regular ones. This will give credit to the very subject matter that includes all forms of political and intellectual life not only of the city of Niš, but also of the entire region. And one more thing: if this event is ensured continuous operation, there is a substantial possibility to, at least partly, compensate the long decades of discontinuity, oblivion, and even complete rejection of our own roots. With clear conscience we can state that our archeological science, in relation to the pre-history, concentrated less of its power on studying the antique world, acting as if we were not its legitimate successors. Only in recent times, major discoveries from the world of antiquity started appearing: Felix Romuliana, findings in Sirmium, Kostolac, Caričin Grad, Šarengrad and Mediana, and results that had already been known by now change the impression of some kind of provincial art that had originated outside of the flows of important events in the distant metropolis. Rightfully we can expect one thought to start finally dwelling in our consciousness, that in our region we had had two imperial cities, Niš and Mitrovica, and that within wider region of the former state there were even two imperial palaces: Felix Romuliana and Diocletian’s Palace in Split. The fact that the Emperor Constantine was born in Niš cannot escape attention of the early-Christian

Сл. 2 Отварање симпозијума Ниш и Византија VIII, проф. др Драган Војводић (Београд), сала Универзитета у Нишу, 3. јун 2009.
 Fig. 2 Opening of the symposium “Niš and Byzantine VIII”, professor Ph.D. Dragan Vojvodić (Belgrade), the University hall in Niš, 3 June, 2009 year

унапреди општу културну слику овог града. Откривање свог корена не представља, дакле, сентиментално и носталгично бежање у прошлост. Напротив, овакви скупови и слични који могу да још следе, треба да делују подстицајно и да указују на будућност. Било би погрешно ако би неко закључио да они подстичу негативне тежње које воде у некакав локални патриотизам. Напротив! У нашу визију модерног Ниша, уграђена је и она ширина којом је у својем времену зрачио један напредан царски град. Нама тек предстоји духовни напор да га до краја откријемо и заволимо.“

Да смо оправдали поверење проф. Медаковића, а славу града Ниша проширили широм Европе, откривају и речи академика Цветана Грозданова из Скопља, изговорене четири година касније једнако на отварању научног скупа:

historians, which is witnessed by the crypts dating from IV century that were discovered in Niš thus also being an undoubt testimony about other archeological opportunities. The symposium that will scientifically also establish all those ancient links by which this modern and thriving city is connected to that antique one, can only contribute and promote general cultural image of this city. Discovering one's own roots is not, therefore, a sentimental and nostalgic escape into the past. On the contrary, symposiums and similar conferences like this one, which can possibly follow, should act as a stimulus and point to the future. It would be wrong to conclude that they support negative aspirations that lead towards some local patriotism. On the contrary! Our vision of modern Niš incorporates also that broadness by which one thriving imperial city

Сл. 3 Учесници симпозијума са градоначелник Ниша мр Милошем Симоновићем
 Fig. 3 Participants of the symposium with the City Major of the city of Niš,
 mr Miloš Simonović

„Чини ми изузетну част што сам позван да отворим Четврти скуп „Ниш и Византија“. Ујавности која прати нашу материју ови научни скупови којима је домаћин град Ниш већ су стекли име и углед у свету науке, културе и уметности. Нишки симпозијуми су већ битно обогатили и проширили средишта на југоисточном простору Европе и посебно Србије, уносећи неопходни полицентризам уз кадровску принову са интернационалном димензијом. Историја, положај и културно наслеђе касноримског периода, византијског стилског круга и јужнословенских културних слојева реално, препоручују Ниш да буде један од центара проучавања ових културних слојева и цивилизацијских кругова који и данас живе, подстичу и оплемењују савремено стварање.

Ниш са новим, полетним кадровима и одличним професионалцима, захваљујући свом положају верујем да ће уз подршку Београда

radiated in its times. We are yet to invest spiritual effort into fully discovering and loving it.“

The fact that we have justified Professor Medaković's trust and that glory of the city of Niš spread all over Europe is also revealed by words of academician Cvetan Grozdanov from Skopje, spoken four years later, at official opening of the scientific symposium:

“I am extremely honored by being invited to pronounce opened the Fourth Symposium “Niš and Byzantium”. For the public that follows up our subject matter, the scientific symposiums hosted by the city of Niš have already acquired name and reputation in the world of science, culture and art. The Niš symposiums have already significantly enriched and broadened the centers at the south east area of Europe, and especially of Serbia, creating a necessary poly-centrism together with new personnel acquisition of an international dimension. History,

и других научних и стручних институција у овој области, успети да отвори нове хоризонте, да привуче суседне, нама блиске народе на путеве који су пред свима нама. Успомена на првог хришћанског цара св. Константина и мајке му Јелене, као и значај Ниша у IV веку и касније у XIX веку, даје могућности да пратимо миленијумско стварање хришћанске уметности, сликарства и архитектуре посебно у долинама Мораве и Вардара.“

После девет година можемо рећи да је нишки научни скуп стекао име и углед у свету науке, културе и уметности. Тиме смо оправдали поверење професора Медаковића, а славу града Ниша проширили ван граница наше земље.

Захваљујући великом броју учесника из иностранства град Ниш је већ сада заузео видно место на културној мапи Европе. Нема озбиљног истраживача византијске уметности, цивилизације и њеног одјека на савремени свет, а да не користи серију зборника радова са симпозијума „Ниш и Византија“. Висок научни ниво и репрезентативност зборника праћен његовом електронском верзијом (CD) која је у целости презентована на сајту симпозијума, умногоме ће допринети да славни град Ниш са, сада већ угледним међународним научним скупом византолога „Ниш и Византија“, спремно обележи годишњицу Миланског едикта 2013. године, што је право и обавеза града Ниша према његовом најславнијем суграђанину Константину Великом.

Симпозиум „Ниш и Византија VIII“, започео је рад, као и свих ових година, са Благословом Његовог Преосвештенства Епископа нишког,

position and cultural heritage of the late Roman period, Byzantine style circle and South-Slavic cultural layers, quite realistically recommend Niš to become one of the centers for studying those cultural layers and civilization circles that are alive even today, stimulating and improving contemporary creation.

Niš will, I believe, with its new enthusiastic staff and excellent professionals, thanking to its position, together with support of Belgrade and other scientific and expert institutions in this area of expertise, succeed in opening new horizons, attracting neighboring, close to us nations, to follow the roads that are before all of us. Memory of the first Christian Emperor Holy Constantine and his mother Helen, as well as significance of Niš in IV century, and later in XIX century, enables us to follow a millenium lasting creation of the Christian art, painting and architecture, especially in the river vallies of the rivers Morava and Vardar.“

Nine years later we can state that Niš scientific symposium acquired both good name and reputation in the world of science, culture and art. После девет година можемо рећи да је нишки научни скуп стекао име и углед у свету науке, културе и уметности. Thus we have justified professor Medaković's trust, and the glory of the city of Niš spread beyond the borders of our country.

Thanks to big number of participants from abroad, the city of Niš has already now occupied significant position at the cultural map of Europe. There is none serious resercher of the Byzantine art, civilisation and its reverberation in the contemporary world, who does not use series of the Collection of Works

сада Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја. Свечаност отварања симпозијума настављена је речима добродошлице заменика градоначелника проф. др Миодрага Манића. Испред Универзитета присутне је поздравио ректор др Радослав Бубањ. Симпозијум је отворен надахнутим текстом академика Динка Давидова који је присутне увео у грандиозно дело Дејана Медаковића, прочитан од Александре Давидов. Зборник радова Ниш и Византија VII са прошлогодишњег окупљања и његову електронску верзију (CD), бираним речима је представио проф. др Драган Војводић (Београд). У холу Универзитета пригодном изложбом представљена су „Издања Народног музеја у Нишу“, аутора библиотекарке Веселинке Станојевић, отворена од градског већника Миодрага Радовића.

Интересовање за нишки симпозијум из године у годину се повећава. Ове године пријављено је 59 реферата. Град Ниш је начинио посебан напор и позвао 42 учесника (из Велике Британије, Италије, Румуније, Русије, Грчке, Мађарске, Бугарске, Македоније, Републике Српске и Србије), што је досад највећи број учесника на симпозијуму. Ипак, због ограниченог буџета и знане економске ситуације морали смо да се одрекнемо једнако квалитетних реферата. Научни обор се и искрено извињава ауторима у нади да ће нас разумети и следеће године својим присуством дати допринос значају и угледу симпозијума „Ниш и Византија“. И опет, већи број страних учесника од оних из наше земље, најречитије указују на значај и стечени углед научног скупа „Ниш и Византија“.

presented at the symposium „Niš and Byzantine“. High scholarly level and representativeness of the Collection, supported by its electronic version (CD) that is fully presented and posted on the symposium Internet website, will significantly contribute to enabling the glorious city of Niš, now with already prominent international scientific symposium of Byzantinists “Niš and Byzantine“, to celebrate readily anniversary of the Milan Edict in 2013 year, which is both right and obligation of the city of Niš towards its most famous citizen Constantine the Great.

The symposium „Niš and Byzantine VIII“ started its work, as all those years by now, with the blessing of His Grace Bishop of Niš, presently His Holiness Serbian Patriarch Irinej. The opening ceremony continued by the welcoming speech of the City Major Deputy, Ph.D. Miodrag Manić. Rector Ph.D. Radoslav Bubanj greeted the present guests in the name of the University. The symposium was opened by reading the academician Dinko Davidov's inspiring text, which introduced Dejan Medaković's grandiose work to the audience. The text was read by Aleksandra Davidov. The Collection of works “Niš and Byzantine VII” from the previous year symposium and its electronic version (CD), was presented by the professor Ph.D. Dragan Vojvodić's (Belgrade) selected words. At the University hall, “Publications of the National Museum in Niš“ were presented by an appropriate exhibition, which author was a librarian Veselinka Stanojević. The exhibition was opened by the member of the city council Miodrag Radović.

Interest in Niš symposium grows every year. This year 59 papers

На нама је да симпозијум „Ниш и Византија“, у чију је будућност професор Медаковић искрено веровао, очувамо за будућа поколења, стечено сачувама и омогућимо да се сваке године истакнути византолози окупе у граду Нишу, који својим знањем граде вечни храм у славу града Ниша и његовог најславнијег грађанина светог цара Константина Великог. Само тако ће се обистинити речи академика Дејана Медаковића: *“Ако се овој манифестацији осигура континуирано деловање, јавља се озбиљна могућност да се бар донекле надокнаде дуге деценије дисконтинуитета, заборава, па и потпуног одбацивања свог властитог корена.”*

Миша Ракоција

have been reported. The city of Niš made special effort and invited 42 participants (from Great Britain, Italy, Romania, Russia, Greece, Hungary, Bulgaria, Macedonia, Republika Srpska and Serbia), which is the biggest number of the symposium participants by now. However, due to the limited budget and already known economical situation, we had to renounce papers of equally good quality. The Scientific Board expresses its sincere apologies to their authors, hoping that they will understand and that next year by their presence they will contribute to significance and reputation of the symposium “Niš and Byzantine“. And again, fact that there is bigger number of foreign than Serbian participants most illustratively shows the significance and acquired reputation of the scientific symposium “Niš and Byzantine“.

It is our task that the symposium “Niš and Byzantine“ in which future professor Medaković sincerely believed, we maintain for future generations, preserve what was accomplished and enable distinguished Byzantinists to meet every year in the city of Niš, so that by their knowledge they build the eternal temple in the glory of the city of Niš and its most prominent citizen, the Holy Emperor Constantine the Great. Only in this way the academician Dejan Medaković’s words will come true: *If continuous performance of this event is enabled, a serious possibility appears that long decades of discontinuity, oblivion, and even complete denial of one’s own roots, may be compensated at least up to a certain degree.*“

Miša Rakocija

